

אהרן פולאק ז"ל

טית ולא במפלגה הרביזיוניסטית. כפי הנראה, לא היינו אופוזיציונרים במדה שי תספק את פולאק. ביטל את "השומר" ו"אח"כ את הצה"ר. מה יודעים אלה? מה הם יודעים, כיצד יש לנהוג עם ערבים? וכיצד יש לפרש מקום סתום פלוני בתנ"ך?

לרגל עיני בלשנות היה לוח אצלי ספר, אם מילון אם ספר דיקדוק. לוח והחזיר. מדוע החזיר? לא מפני שהיה נזהר ב"עשרת הדיברות. הוא החזיר את הספר, מפני שסתם לוח ספר אינו מתחזיר.

פולאק היה בעל קומה בינונית. אבל בשל המרחק מכתף לכתף, נראה לנמוך יותר. עמידתו על רגליו היתה כוזקה. היו לו עיני פלדה קרות. במבטו עליך, הוא קימט את מצחו. הרושם החיצוני היה, שלא כדאי להפגש עם פולאק ביחידות ב"אישון לילה... נתקבל הרושם, שזהו טיפוס, המחזיק בחיקו איזה סוד כמוס.

עכשיו כולם מתעניינים בתנ"ך. התעניינות זו הפכה לענין רשמי. אך פולאק השקיע עצמו בתנ"ך, כשאיש פרט למורים ולתלמידידים לא התעניין בכך. ומרוב התעניינותו בתנ"ך, החלו לרנן אחר פולאק, שהוא לא פחות ולא יותר, מאשר מיסיונר. שמר עות אלו הגיעו, כמובן, לאזניו. והוא עשה הכל, שדעה זו תתקבל על הציבור. ומדוע רק מיסיונר? ומדוע לא סוכן הקומאינטרן? ומדוע לא "אח גדול" מאסוני? בכלל כל ענין שיש בו ריח של "מרתף" ציבורי, משך את פולאק ובסך הכל, היה לו ענין אחד ויחיד בחיים: התנ"ך. הוא קיים את "והגית בו יומם ולילה".

מדוע התעניין בתנ"ך במיוחד? זכה התנ"ך למאות פירושים. בא פולאק ומוסיף פירושים משלו, באופוזיציה לפירושים המקובלים.

ובסופו של דבר היה אדם מתבודד. לא זתבלט. לא רצה להתבלט. האם חסרו לו זרפקים? עד הסוף היה אחד "הצ'ודאקים" זתמהוניים, שכה מרובים היו בדור "השנה זחמישית" ובדור "העליה השנייה". הירבה זכתיבה, אבל מיעט בהדפסה. האם היתה לו בקורת עצמית? ואולי סתם ככה. אם היה לו סוד לפולאק, הורידו עמו שאולה. זמי זמי הלך אחר מיטתו? מי זמי חלק לו את הכבוד האחרון? האם היה זקוק לכך? והוא מת בצפת, בעיר המקובלים, ב"זר המיסתורין. סו"ס, נראתה לו תל"אביב מדי ברורה.

בשנים האחרונות הוא געלם לגמרי מן האופק שלך. ובסער החיים ובזירמתם, אף לא עלה על דעתך לשאול: היכן פולאק? הישלמתו עם העלמו. הן הישלמתה עלי חלדך עם דברים קרובים לך עשרות מונים. והנה אני נתקל בירכתי אחד העתונים בדיעה אחת, שעורך-הלילה השתמש בה לסתום "חור". הפעם סתמו בדיעה על מותו של אהרון פולאק. הוא מת בצפת, בה חי, כפי הנראה, את שנות חייו האחרונות. ובכן מצאתי את "המציאה" שלי. מדוע הרחיק עד צפת? בוודאי שלא בשל עסקי פרנסה. בוודאי, שלא בשל טעמים "ציוניים".

בת"א חי בשכונת נורדאו, כמדומני שי שמה המקורי של שכונה זו, היה "שכונת מחלול". הניזכרים אתם בקומץ הצריפים, השקועים בחול, הנוטים הצידה, אם מחמת "זיקנה", אם מחמת רוחות היום? הצריפים הוקמו בשעתם, בזמן העליה ה"רבי" עית", כשרחוב אלנבי טרם הגיע לשפת הים. או אפשר היה לקנות מאפנדי ערבי זה או אחר שטח של חול "בחצי חנים". ונמצאו יהודים שקנו. הם התעסקו בזיפי זיף והיו מעוניינים לחיות בקירבת מקום לים. בין הקונים האלה היה גם אהרון פולאק. והקים צריפו בין המוציאים לח"מס מן הזיפזיף. עברו עשרות שנים ושכר נת צריפים זו לא יכיר מקומה בשכונות עם מלון "דן" ועם הבנין החדש של ה"צירות האמריקאית. את בית החרושת של לבקוביץ לבורסקאות אפשר היה להזיז אבל לא את הצריפים. ואהרון פולאק היה אחד הלוחמים לזכויות בעלי הצריפים. הוא לחם לשמה. הוא גלחם, לא בשל הטעמים שמי שהיו אנשי זיפזיף גלחמו. פולאק היה כמעט אדיש לפיצויים, שהוא עלול לקבל אם מהעיריה, אם מהקבלנים, הרוצים להקים על תלי הצריפים מגרדי שחקים. פולאק גלחם לסטאטוס-קבו לא למען הנאת-כיס. הוא גלחם לשם מלחמה. שש לקרבות היה. תמיד היה באופוזיציה. אופוזיציה לשם אופוזיציה. אחד מאומרי לאו נצתיים. הן ולא, הלכה כלאו.

אהרון פולאק היה איש העליה השניה אך בתור איש העליה השניה, נמצא בארץ פוזיציה גם לה. האם עלה "לבנות ולהבנות בה"? הוא עלה בשל היותו באופוזיציה לגולה. ובגולה הן חיו רוב רובם של ה"יהודים.

בראשונה היה שומר. מדוע שומר דר קא? הסיבה פשוטה: כאותו זמן היה קיים בישוב פולחן המעמד ולא הרובה. אבל כשיצאו מוניטין ל"השומר", פרש פולאק מהשמירה. ולא ביררתי, אם מתוך שמירה או נטיתו לבלשנות רכש לו את ידיעת השפה הערבית עם העמדת הדגש-חזק לא על הדיבור, אלא על הדיקדוק.

עם ראשית העתונות הרביזיוניסטית, החל להשתתף בה. מוקדק כמותו, מדוע לא פנה ל"דבר", שבמערכתו נמצאו אנשים, שהיו מעריכים את כישרונו הבלשני? אבל מה לעשות וב"דבר" אין מקום לאיפכא מסתברא. פולאק לא התמיד לא בעתונות הרביזיוניסטית